

Zeitoun

Dave Eggers
Zeitoun

Vertaald door Maaïke Bijnsdorp en Lucie Schaap

Lebowski Publishers, Amsterdam 2010

Eerste druk, november 2009

Derde druk, augustus 2010

Oorspronkelijke titel: *Zeitoun*

Oorspronkelijk uitgegeven door: McSweeney's Books, 2009

© Dave Eggers, 2009

© Vertaling uit het Amerikaans: Maaïke Bijnsdorp en Lucie Schaap, 2009

© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2009

Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam

Typografie: Michiel Niesen, ZetProducties

ISBN 978 90 488 0657 7

NUR 302

www.lebowskipublishers.nl

www.daveeggers.nl

www.zeitounfoundation.org

www.mcsweeneys.net

Lebowski Publishers is een imprint van Dutch Media Uitgevers bv

Mix

Produktgroep uit goed beheerde
bossen, gecontroleerde bronnen
en gerecycled materiaal.

Cert no. SGS-COC-003091

www.fsc.org

© 1996 Forest Stewardship Council

*Voor Abdulrahman, Kathy, Zachary, Nademah, Aisha,
Safiya en Ahmad in New Orleans*

Voor Ahmad, Antonia, Lutfi en Laila in Málaga

*Voor Kousay, Nada, Mahmoud, Zakiya, Luay, Eman, Fahzia,
Fatimah, Aisha, Munah, Nasibah en alle leden van de Zeitoun-
familie in Jableh, Latakia en op het eiland Arwad*

Voor de inwoners van New Orleans

*... in de geschiedenis van de wereld is er misschien
wel meer straf geweest dan misdaad...*
Cormac McCarthy, *The Road (De weg)*

Voor wie een hamer heeft, lijkt alles op een spijker.
Mark Twain

Over dit boek

Dit is een non-fictieboek dat voor het merendeel gebaseerd is op de verhalen van Abdulrahman en Kathy Zeitoun. Data, tijdstippen, locaties en andere feiten zijn bevestigd door onafhankelijke mondelinge en schriftelijke bronnen. Gesprekken zijn weergegeven naar beste herinnering van de betrokkenen. Sommige namen zijn gewijzigd.

Dit boek beoogt niet een alomvattend boek te zijn over New Orleans en de orkaan Katrina. Het is slechts een verslag van de belevenissen van één gezin voor en na de storm. Het is geschreven met volledige medewerking van de leden van de familie Zeitoun en geeft hun kijk op de gebeurtenissen weer.

I

Vrijdag 26 augustus 2005

Op maanloze nachten pakten de mannen en jongens van Jableh, een stoffig vissersplaatsje aan de Syrische kust, hun lantaarns en voeren uit in hun stilste boten. Vijf à zes kleine bootjes, elk bemand met twee à drie vissers. Zo'n anderhalve kilometer voor de kust lieten ze de boten in een halve cirkel in het donkere water dobberen, gooiden hun netten uit en hielden hun lantaarns boven het water om het maanlicht na te bootsen.

De vissen, sardines, kwamen al snel aanzwemmen, een trage zilverkleurige massa die opsteeg uit de diepte. Ze kwamen op het plankton af dat op zijn beurt door het licht was gelokt. Ze zwommen rond als een losjes aaneengeschakelde keten en in de loop van een uur werden het er steeds meer. De zwarte plekken tussen de zilveren schakels groeiden dicht, tot de vissers uiteindelijk neerkeken op één grote zilverkleurige werveling.

Deze manier van op sardines vissen noemden ze *lampara*, een Italiaans leenwoord. Abdulrahman Zeitoun was pas dertien toen hij voor het eerst meeging. Hij had jaren moeten wachten tot hij eindelijk met de mannen en jongens op de nachtelijke boten mee mocht en had in die jaren veel vragen gesteld. Waarom alleen op maanloze nachten? Omdat, zoals zijn broer hem uitlegde, het plankton op maanverlichte nachten overal op zee dreef en de sardines het lichtgevende organisme eenvoudig konden zien en eten. Scheen de maan niet, dan konden de mannen die echter nabootsen en ervoor zorgen dat de sardines in ongelooflijke aantallen naar boven kwamen zwemmen. 'Je moet het gewoon zelf meemaken,' zei Ahmad tegen zijn broertje. 'Zoiets heb je nog nooit gezien.'

Toen Abdulrahman voor het eerst getuige was van de rond-

zwemmende sardines in het zwarte water kon hij zijn ogen niet geloven, zo prachtig was de golvende zilverkleurige cirkel onder het wit en goud gekleurde licht van de lantaarns. Hij was sprakeeloos. De andere vissers hielden zich ook zo stil mogelijk en peddelden in plaats van de motor te gebruiken zodat ze de vissen niet zouden verjagen. Ze fluisterden op het water, vertelden elkaar moppen en hadden het over vrouwen en meisjes, terwijl ze toekken hoe de vissen onder hen naar boven kwamen en om elkaar heen zwommen. Een paar uur later, toen er voldoende sardines waren, duizenden en nog eens duizenden die glinsterden in het weerspiegelende licht, trokken de vissers hun netten aan en haalden ze binnen.

Ze voeren op de motor terug naar de kust en brachten de sardines voor het ochtendgloren naar de visafslager op de markt. Hij betaalde de mannen en zette de vis vervolgens in heel West-Syrië af: in Latakia, Baniyas en Damascus. De vissers verdeelden de opbrengst en Abdulrahman en Ahmad namen hun aandeel mee naar huis. Hun vader was het jaar daarvoor overleden en hun moeder was lichamelijk en geestelijk niet sterk. Alles wat ze met vissen verdienden ging op aan het huis en hun levensonderhoud plus dat van hun tien broers en zussen.

Maar het ging Abdulrahman en Ahmad niet om het geld. Ze zouden het ook voor niets hebben gedaan.

Vierendertig jaar later en duizenden kilometers verder naar het westen lag Abdulrahman Zeitoun op een vrijdagochtend in bed en liet langzaam de maanloze nacht van Jableh achter zich, waarvan een herinnering zich had vastgehaakt in een ochtenddroom. Hij was in zijn huis in New Orleans en hoorde naast zich de ademhaling van zijn vrouw Kathy. Als ze uitademde klonk dat een beetje als het gelispel van water tegen de romp van een houten boot. Verder was het stil in huis. Hij wist dat het tegen zessen was en dat het snel afgelopen zou zijn met de rust. Het ochtendlicht

wekte de kinderen doorgaans als het eenmaal hun raam op de eerste verdieping had bereikt. Een van de vier zou zijn of haar ogen openen, en vanaf dat moment ging het snel en vulde het huis zich rap met geluid. Zodra er eentje wakker was, hield je de andere drie met geen mogelijkheid nog langer in bed.

Kathy werd wakker van een bons uit een van de bovenliggende kinderkamers. Ze luisterde gespannen en bad zachtjes om nog wat rust. Iedere ochtend was er een broze periode tussen zes en half zeven, waarin er een kans was, al was die nog zo gering, dat ze nog zo'n tien, vijftien minuten konden soezen. Maar toen hoorde ze nog een bons, de hond blafte en er volgde nog een bons. Wat gebeurde daar toch? Kathy keek naar haar man. Hij staarde naar het plafond. De dag loeide aan.

Zoals iedere dag begon de telefoon al te rinkelen nog voor ze naast het bed stonden. Kathy en Zeitoun (de meeste mensen noemden hem bij zijn achternaam omdat ze zijn voornaam niet konden uitspreken) hadden een eigen schilder- en klusbedrijf, Zeitoun A. Painting Contractor LLC, en het leek erop dat hun personeel, hun klanten, domweg iedereen met een telefoon en hun nummer dacht dat ze hen vanaf half zeven 's ochtends gewoon konden opbellen. En bellen deden ze. Vaak kwamen er klokslag half zeven zoveel telefoontjes tegelijk binnen dat de helft ervan rechtstreeks naar de voicemail werd geleid.

Kathy nam het eerste gesprek aan en sprak met een klant aan de andere kant van de stad, terwijl Zeitoun naar de douche slofte. Het was altijd druk op vrijdag, maar gezien het slechte weer dat op komst was, beloofde het dit keer een gekkenhuis te worden. De hele week al had men het over een tropische storm die over de Florida Keys raasde en misschien naar het noorden zou trekken. Dit risico deed zich ieder jaar in augustus voor en de meesten trokken zich er weinig van aan, maar de wat behoedzamere klanten en vrienden van Kathy en Zeitoun troffen vaak wel voorberei-

dingen. De hele ochtend belden mensen met de vraag of Zeitoun hun ramen en deuren kon dichtspijkeren, of ze wilden weten of hij zijn materiaal van hun terrein kon halen voordat de storm hun kant op kwam. Personeel belde om te horen of ze die dag of de volgende moesten werken.

‘Schilder- en klusbedrijf Zeitoun,’ zei Kathy en ze probeerde zo wakker mogelijk te klinken. Ze had een klant aan de lijn, een alleenstaande oudere dame die in het Garden District woonde en wilde weten of Zeitouns mensen naar haar huis konden komen om de ramen dicht te spijkeren.

‘Natuurlijk, geen punt,’ zei Kathy en ze zette haar voeten met een klap op de vloer. Haar dag was begonnen. Kathy was de secretaresse, de boekhouder, het hoofd Crediteuren en de pr-manager van het bedrijf. Ze deed alles wat er op kantoor moest worden gedaan, terwijl haar man het praktische werk voor zijn rekening nam. Ze vulden elkaar goed aan. Zeitouns kennis van het Engels schoot soms tekort en als er over rekeningen moest worden onderhandeld, voelden klanten zich sneller op hun gemak als ze Kathy’s lijjige tongval uit Louisiana hoorden.

Het hoorde bij hun werk om klanten te helpen hun huizen klaar te maken voor de storm. Kathy had nog weinig stilgestaan bij de storm waar deze klant het over had. Er was aanzienlijk meer voor nodig dan een paar omgewaaide bomen in Zuid-Florida om haar aandacht te trekken.

‘Ik stuur vanmiddag wat mensen langs,’ zei Kathy tegen de oudere dame.

Kathy en Zeitoun waren elf jaar getrouwd. Zeitoun was in 1994 naar New Orleans gekomen, via Houston en Baton Rouge en nog een handjevol andere Amerikaanse steden die hij als jonge man had verkend. Kathy was opgegroeid in Baton Rouge en kende het hele orkaanritueel uitentreuren: de ellenlange lijst met voorberei-

dingen, het waakzame wachten, de stroom die uitviel, de kaarsen en zaklantaarns en de emmers om de regen mee op te vangen. Ieder jaar in augustus waren er een stuk of wat stormen die een naam kregen en zelden waren ze al die omhaal waard. Deze heette Katrina en zou zich vast niet van die andere onderscheiden.

Beneden hielp de tienjarige Nademah, de op een na oudste van de kinderen, met het ontbijt voor de twee jongere meisjes, Aisha en Safiya van vijf en zeven. Zachary, Kathy's vijftienjarige zoon uit haar eerste huwelijk, was de deur al uit voor een afspraak met vrienden vóór schooltijd. Kathy maakte brood voor tussen de middag klaar terwijl de drie meisjes aan de keukentafel zaten te eten en met een Brits accent scènes uit *Pride and Prejudice* voordroegen. Ze waren weg van die film, dweepten ermee. De donkerogige Nademah had erover gehoord van vriendinnen en had Kathy overgehaald om de dvd te kopen. Sindsdien hadden de drie meisjes de film al talloze keren gezien, twee weken lang elke avond. Ze kenden alle personages, wisten precies wanneer wie wat zei en hadden geoefend om net als jonge aristocratische dames in zwijm te vallen. Sinds *Phantom of the Opera* hadden ze het niet meer zo te pakken gehad. Toen móesten ze gewoon overal alle liedjes uit die musical uit volle borst zingen: thuis, op school en op de roltrap in het winkelcentrum.

Zeitoun was er nog niet over uit wat erger was. Toen hij de keuken binnenkwam en zijn dochters zag buigen en reverences maken en met denkbeeldige waaiers zag wapperen, dacht hij: ze zingen tenminste niet. Hij schonk een glas sinaasappelsap in en sloeg zijn dochters met verbazing gade. Hij was in Syrië opgegroeid met zeven zussen, maar geen van hen had zo'n hang naar het theatrale gehad. Zijn dochters waren soms speels, soms dweperig, dansen altijd door het huis, sprongen van bed naar bed, zongen met nepvibrato en vielen in katzwijm. Dat kwam ongetwijfeld door

Kathy. Zij was in feite een van hen, even onbezorgd en meisjesachtig in haar manier van doen en haar voorkeuren: videospelletjes, Harry Potter, die onbegrijpelijke popmuziek waar ze naar luisterden. Hij wist dat ze zich vast had voorgenomen hun de zorgeloze jeugd te geven die ze zelf niet had gehad.

‘Is dat alles wat je eet?’ vroeg Kathy en ze keek op naar haar man, die zijn schoenen aantrok om te gaan. Hij was van gemiddelde lengte, een stevig gebouwde man van zeventenveertig, maar hoe hij op gewicht bleef, was haar een raadsel. Hij sloeg met gemak het ontbijt over, at tussen de middag vaak maar een kleinigheid en liet dan zijn avondeten grotendeels staan, maar was wel twaalf uur per dag continu voor het bedrijf in de weer. Niettemin bleef zijn gewicht gelijk. Kathy wist al tien jaar dat haar man een van die onverklaarbaar stevige, onafhankelijke, nimmer behoeftige mannen was die leefden van lucht en water en ongevoelig waren voor verwondingen en ziekte, maar ze vroeg zich nog steeds geregeld af hoe hij op de been bleef. Hij liep door de keuken en drukte op het hoofd van iedere dochter een kus.

‘Vergeet je mobiel niet,’ zei Kathy en ze wierp een blik op de magnetron, waar zijn telefoon lag.

‘Waarom zou ik?’ vroeg hij en hij stak hem in zijn zak.

‘Jij vergeet dus nooit iets?’

‘Nee, nooit.’

‘Wil je echt beweren dat je nooit iets vergeet?’

‘Ja, je hoort het goed.’

Hij had het nog niet gezegd of hij besepte zijn vergissing.

‘Je hebt nota bene onze eerstgeborene vergeten!’ zei Kathy. Hij was er met open ogen ingetrapt. De kinderen moesten lachen. Ze kenden het verhaal al te goed.

Het was niet eerlijk, vond Zeitoun, dat hij met één fout in elf jaar tijd zijn vrouw voldoende munitie had gegeven om hem de rest

van zijn leven te kunnen plagen. Zeitoun was geen vergeetachtig type, maar de enkele keer dat hij iets vergat of als Kathy wilde aantonen dat hij iets had vergeten, hoefde ze hem alleen maar te herinneren aan die keer dat hij Nademah had vergeten. Dat was namelijk echt gebeurd. Het was maar voor eventjes geweest, maar het was wel echt gebeurd.

Nademah was geboren op 4 augustus, op de dag dat ze precies één jaar getrouwd waren. Het was een zware bevalling geweest. De volgende dag had Zeitoun Kathy voor het huis uit de auto geholpen, haar portier dichtgedaan en vervolgens het autostoeltje met Nademah gepakt. In zijn ene hand droeg hij het autostoeltje en met de andere ondersteunde hij Kathy's arm. De trap naar hun woning op de eerste verdieping begon direct in het halletje en het lukte Kathy niet om alleen naar boven te gaan. Daarom hielp Zeitoun Kathy, die zuchtte en steunde, de steile trap op. Eenmaal in de slaapkamer liet Kathy zich op het bed vallen en nestelde ze zich onder de dekens. Ze was dolblij dat ze thuis was en nu ongestoord kon rusten met haar kind.

‘Geef haar maar aan mij,’ zei Kathy en ze spreidde haar armen.

Zeitoun keek naar zijn vrouw in bed en constateerde met verwondering dat ze er engelachtig mooi uitzag met haar stralende huid en intens vermoeide ogen. Toen drongen haar woorden tot hem door. De baby. Natuurlijk, ze wilde de baby. Hij draaide zich om naar de baby, maar er was geen baby. De baby en het stoeltje stonden niet bij zijn voeten. De baby was niet in de kamer.

‘Waar is ze?’ vroeg Kathy.

Zeitoun hapte naar adem. ‘Ik weet het niet.’

‘Abdul, waar is de baby?’ zei Kathy met enige stemverheffing.

Zeitoun maakte een geluidje, dat klonk als een kruising tussen het stokken van zijn adem en een piepje, en stormde de kamer uit. Hij holde de trap af en de voordeur uit. Hij zag het autostoeltje op het gras voor het huis staan. Hij had de baby buiten laten staan. Hij had de baby voor het huis laten staan! Het autostoeltje

stond naar de straat gericht. Hij kon Nademahs gezichtje niet zien. Doodsbenauwd dat iemand haar had meegenomen en het stoeltje had laten staan, pakte hij de draagbeugel vast, draaide het stoeltje naar zich toe en keek in het roze, verkreukelde, slapende gezichtje van Nademah. Hij voelde voorzichtig met zijn vingers of ze nog warm was en alles goed met haar was. En alles was goed.

Hij droeg het autostoeltje naar boven, gaf Nademah aan Kathy en eer ze kwaad op hem kon worden, hem zou kunnen plagen of zou zeggen dat ze niet meer verder met hem wilde, was hij de trap weer af gehold en de deur uit gelopen om een wandeling te maken. Zo'n wandeling had hij die dag en ook nog heel wat dagen daarna nodig gehad om te begrijpen wat hij had gedaan en waarom. Hoe hij zijn kind had kunnen vergeten toen hij zijn vrouw terzijde stond. Hoe moeilijk het was partner van de een en beschermer van de ander te zijn. Waar lag het evenwicht? Die vraag zou hem jaren bezighouden.

Op deze dag in de keuken was Zeitoun niet van plan Kathy de kans te geven het hele verhaal voor de zoveelste keer aan hun kinderen te vertellen. Hij zwaaide een afscheidsgroet.

Aisha klampte zich aan zijn been vast. 'Niet gaan, baba,' zei ze. Ze neigde naar theatrale overdrijving, Kathy noemde haar daarom ook wel Dramarama, en door al die Austen was het er alleen maar erger op geworden.

Hij was met zijn hoofd bij het werk van die dag en had om half acht 's ochtends al het gevoel dat hij achterlag op zijn schema.

Zeitoun keek naar Aisha, pakte haar gezicht met beide handen vast, glimlachte om de miniatuurperfectie van haar donkere, vochtige ogen en trok vervolgens zijn been van haar los alsof hij uit een nattige broek stapte. Een paar tellen later stond hij op de oprit en laadde het busje in.